

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Krzysztof Kwiatkowski

KPB.410.001.02.2016

P/16/001

WYSTĄPIENIE
POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/001 - Wykonanie budżetu państwa w 2015 r. w części 15/00 - Sądy powszechne.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Kontrolerzy	1. Katarzyna Kędzior-Rejner, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 97737 z dnia 7 stycznia 2016 r. 2. Andrzej Pogoda, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 97747 z dnia 22 lutego 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-10)
Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Sprawiedliwości, Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Ziobro, Minister Sprawiedliwości ¹ . (dowód: akta kontroli str. 11-13)

II. Wprowadzenie

Celem kontroli była ocena wykonania ustawy budżetowej na rok 2015² w części 15/00 – Sądy powszechne. Na część budżetową 15/00 odpowiadającą sądom powszechnym składa się dwanaście odrębnych części budżetu państwa, oznaczonych symbolami 15/01 dla Ministerstwa Sprawiedliwości oraz od 15/02 do 15/12 dla poszczególnych sądów apelacyjnych. Dysponentem części 15/00 oraz części 15/01 jest Minister Sprawiedliwości³. Poza tym, zgodnie z art. 178 § 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej Pusp)⁴, Ministrowi Sprawiedliwości w zakresie wykonania budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym przysługują uprawnienia ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Na obszarze apelacji zadania i kompetencje dysponowania budżetem sądów oraz kontrolę gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa wykonuje dyrektor sądu apelacyjnego. W zakresie tym podlega on bezpośrednio Ministrowi Sprawiedliwości, a dyrektorzy sądów okręgowych i rejonowych - dyrektorowi przełożonego sądu apelacyjnego⁵.

W ramach części 15/00 finansowano – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi – zadania dotyczące głównie sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne. Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w części 15/00 funkcjonowało 286 sądów powszechnych.

(dowód: akta kontroli str. 194-207)

¹ Minister Sprawiedliwości od dnia 16 listopada 2015 r. Poprzednio, w okresie objętym kontrolą, stanowisko to zajmowali: Borys Budka (od 4 maja 2015 r.), Prezes Rady Ministrów Ewa Kopacz (pełniła obowiązki w okresie od 30 kwietnia do 4 maja 2015 r.) i Cezary Grabarczyk (od dnia 22 września 2014 r. do 30 kwietnia 2015 r.).

² Ustawa budżetowa na rok 2015 z dnia 15 stycznia 2015 r. (Dz. U. poz. 153 ze zm.).

³ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów (Dz. U. z 2014 r., poz. 413 ze zm.).

⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 133 ze zm.

⁵ Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych (Dz. U. poz. 1476 ze zm.).

Zakres kontroli obejmował:

- analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych⁶,
- wykonanie wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efekty uzyskane w wyniku realizacji wydatków,
- prawidłowość sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych za rok 2015 oraz sprawozdań za IV kwartał 2015 r. w zakresie operacji finansowych,
- nadzór i kontrolę sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷ (dalej ufp).

Zrealizowane w 2015 r. w części 15/00 dochody wyniosły 2.257.612,9 tys. zł. W 2015 r. w części 15/00 zrealizowano wydatki budżetu państwa w wysokości 6.556.218,4 tys. zł, a z budżetu środków europejskich wydatkowano kwotę 6.481,6 tys. zł. W Ministerstwie Sprawiedliwości w 2015 r. w części 15/01 nie były gromadzone dochody oraz nie realizowano wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich.

W poszczególnych apelacjach dochody, wydatki, zobowiązania i należności w 2015 r. przedstawiały się następująco⁸:

L.p.	Wyszczególnienie	Wykonane dochody	Wykonane wydatki	Należności pozostałe do zapłaty ogółem na koniec okresu sprawozdawczego	Stan zobowiązań ogółem na koniec okresu sprawozdawczego
				tys. zł	
1.	15/02 Sąd Apelacyjny w Warszawie	351.220,0	746.400,1	112.458,0	39.511,6
2.	15/03 Sąd Apelacyjny w Katowicach	238.062,2	761.649,6	130.006,2	43.232,9
3.	15/04 Sąd Apelacyjny w Gdańsku	246.238,0	842.979,4	71.894,9	44.344,1
4.	15/05 Sąd Apelacyjny w Poznaniu	191.873,5	552.381,3	54.625,9	31.077,5
5.	15/06 Sąd Apelacyjny w Krakowie	217.159,1	692.572,7	59.485,4	37.918,2
6.	15/07 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu	207.674,1	698.155,4	64.946,2	36.408,9
7.	15/08 Sąd Apelacyjny w Łodzi	179.259,0	593.869,4	59.538,0	32.475,6
8.	15/09 Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	81.842,5	277.355,3	19.130,7	15.782,9
9.	15/10 Sąd Apelacyjny w Białymstoku	128.708,4	414.718,3	47.804,9	21.866,3
10.	15/11 Sąd Apelacyjny w Lublinie	298.800,0	564.388,1	132.312,8	29.430,7
11.	15/12 Sąd Apelacyjny w Szczecinie	116.776,1	411.748,8	55.479,4	20.715,8

⁶ Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2015 r., kontrola dochodów budżetowych w tej części została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

⁸ Dane na podstawie otrzymanych w trakcie kontroli sprawozdań rocznych Rb-28 i Rb-27.

III. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena i jej
uzasadnienie

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie⁹ wykonanie budżetu państwa w 2015 roku w części 15/00 – Sądy powszechne.

Ocena została sformułowana na podstawie wyników kontroli przeprowadzonej w Ministerstwie Sprawiedliwości. Na ocenę ogólną złożyły się pozytywne oceny częściowe w badanych obszarach, obejmujących poziom realizacji planu finansowego dochodów i wydatków budżetu państwa oraz wydatków budżetu środków europejskich, nadzór dysponenta części nad ich realizacją, a także sprawozdawczość.

W części 15/01 - Ministerstwo Sprawiedliwości, dysponent części nie gromadził dochodów i nie dokonywał wydatków budżetowych¹⁰, a planowane w tej części wydatki decyzjami Ministra Sprawiedliwości przenoszone były w trakcie roku do części odpowiadających obszarom apelacji (od 15/02 do 15/12)¹¹, stosownie do potrzeb wynikających z realizacji budżetu.¹²

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację planu dochodów i wydatków budżetu państwa oraz wydatków budżetu środków europejskich w części 15/00. Dochody zostały zrealizowane w kwocie 2.257.612,9 tys. zł, tj. o 6% wyższej od planowanej. Wyższa od planowanej realizacja wynikała głównie z uzyskania wyższych dochodów z tytułów trudnych do precyzyjnego oszacowania. Wydatki budżetu państwa zrealizowano w wysokości 6.556.218,4 tys. zł, tj. 99,6% planu po zmianach. Poniesione zostały one głównie na realizację zadania *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe* (5.592.691,1 tys. zł, tj. 85,3% ogółu wydatków budżetu państwa w części 15/00)¹³. Minister Sprawiedliwości zgodnie z art. 175 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych realizował działania w zakresie nadzoru i kontroli nad wykonaniem budżetu w części 15/00.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie roczne sprawozdania budżetowe i kwartalne sprawozdania w zakresie operacji finansowych oraz sprawozdanie z wykonania wydatków w układzie zadaniowym. Roczne zbiorcze sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo, na podstawie sprawozdań jednostkowych i terminowo przekazane do właściwych odbiorców.

IV. Wyniki kontroli

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego

W 2015 r. w części 15/01 Minister Sprawiedliwości (dysponent części) nie planował i nie gromadził dochodów. W Ministerstwie Sprawiedliwości kontrola dochodów budżetowych w części 15/00 - Sądy powszechne została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2015 dochody budżetu państwa w części 15/00 zostały zaplanowane w kwocie 2.129.163,0 tys. zł. Dochody zrealizowano w całości w dziale

⁹ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2015 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku, gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę opisową.

¹⁰ Zarówno z budżetu państwa jak i z budżetu środków europejskich.

¹¹ Poza kwotą 3.248,3 tys. zł, w której 1.589,1 tys. zł stanowią wydatki zablokowane w części 15/01.

¹² Wyniki kontroli wykonania budżetu państwa przez dysponentów środków budżetowych na obszarach poszczególnych apelacji, zostały przedstawione w odrębnych wystąpieniach pokontrolnych, skierowanych do dyrektorów sądów apelacyjnych, okręgowych oraz rejonowych i zostaną wykorzystane w zbiorczej informacji o wynikach kontroli wykonania w 2015 roku budżetu państwa w części 15/00.

¹³ Ponadto w 2015 r. wydatki budżetu państwa zostały poniesione na zadanie *Świadczenia społeczne* (254.994,8 tys. zł, tj. 3,9% ogółu wydatków budżetu państwa w części 15/00) oraz zadanie *Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego* (708.532,4 tys. zł, tj. 10,8% ogółu wydatków budżetu państwa w części 15/00).

755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziale 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego, w kwocie 2.257.612,9 tys. zł, tj. 106,0% kwoty planowanej oraz 101,9% dochodów uzyskanych w 2014 r. Osiągnięto je głównie z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych z tytułu postępowania sądowego, a także opłat za czynności egzekucyjne i za zabezpieczenie należności, tj. w § 0690 - Wpływy z różnych opłat w kwocie 1.772.704,6 tys. zł (78,5% ogółu dochodów części) oraz z tytułu wymierzanych i pobieranych przez sądy grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych, tj. w § 0570 w kwocie 395.605,7 tys. zł (17,5% ogółu dochodów części). Wyższe o 6,0% wykonanie prognozy dochodów wynikało głównie z uzyskania wyższych niż planowano w rozdziale 75502 wpływów z różnych opłat – w § 0690 (o 89.640,6 tys. zł, tj. o 5,3%) oraz wpływów z grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych – w § 0570 (o 56.678,7 tys. zł, tj. o 16,7%), tj. z tytułów trudnych do precyzyjnego oszacowania.

(dowód: akta kontroli str. 516, 518 – 529, 594 - 606)

Na koniec 2015 r. w części 15/00 wystąpiły należności budżetowe pozostałe do zapłaty w kwocie 807.682,4 tys. zł, w tym zaległości stanowiły kwotę 612.401,2 tys. zł. W porównaniu do 2014 r. należności pozostałe do zapłaty ogółem były wyższe o 59.932,5 tys. zł (tj. o 8,0%), a zaległości wyższe o 33.588,3 tys. zł (tj. o 5,8%). Zaległości dotyczyły głównie § 0570, tj. grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (w kwocie 418.781,5 tys. zł, tj. 68,4% ogółu zaległości) oraz § 0690, tj. wpływów z opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych z tytułu postępowania sądowego (w kwocie 158.485,4 tys. zł, tj. 25,9% ogółu zaległości). Przyczyną wzrostu zaległości było głównie istotne zwiększenie wysokości przypisanych i skierowanych do wykonania należności, zarówno ze względu na zwiększenie liczby spraw rozpatrywanych przez sądy, jak również z uwagi na wzrost wysokości zasądzanych kwot, wzrost liczby spraw i kwot zasądzanych od obcokrajowców (wobec których ściągальność jest bardzo niska) oraz niska skuteczność egzekucji komorniczej związana ze zjawiskiem bezrobocia i brakiem majątku.

(dowód: akta kontroli str. 517 – 545, 594 - 606)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w powyższym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich

2.1. Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na rok 2015 (przed nowelizacją) wydatki budżetu państwa w części 15/00 zostały zaplanowane w wysokości 6.692.742,0 tys. zł. Zaplanowane w ustawie budżetowej wydatki w trakcie roku zostały zmniejszone per saldo o kwotę 113.444,0 tys. zł, tj. do wysokości 6.579.298,0 tys. zł. Zmiany planowanej pierwotnie kwoty wydatków wynikały:

- ze zmniejszenia w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej¹⁴ wydatków w części 15/00 o kwotę 59.040,0 tys. zł,
- ze zmniejszenia wydatków o kwotę 55.647,7 tys. zł (wydatki zablokowane w części 15/01) w celu utworzenia rezerwy celowej poz. 91 z przeznaczeniem na dotację celową dla Agencji Rezerw Materiałowych na realizację zadań związanych z rezerwami strategicznymi,
- z przeniesienia wydatków z części 37 – Sprawiedliwość, zwiększających budżet części 15/00, o kwotę 1.243,7 tys. zł, z przeznaczeniem na realizację trzech projektów w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014, tj. projektu pn. *Poprawa zdolności administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych*, projektu pn. *Informatyczne centra archiwalne dla sądów powszechnych – system zarządzania aktami sądowymi* oraz projektu pn. *Wzmocnienie pozycji pokrzywdzonych przestępstwem i wsparcie świadków w postępowaniu karnym*.

¹⁴ Ustawa z dnia 16 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2015 (Dz. U. poz. 2195).

W ustawie budżetowej na rok 2015 (przed nowelizacją) wydatki budżetu państwa w części 15/01 zostały zaplanowane w wysokości 278.503,0 tys. zł. Zaplanowane w ustawie budżetowej wydatki w trakcie roku zostały per saldo zmniejszone o kwotę 275.254,7 tys. zł, tj. do wysokości 3.248,3 tys. zł¹⁵ - w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej¹⁶, zmniejszenia wydatków o wydatki zablokowane (w celu utworzenia rezerwy celowej poz. 91 z przeznaczeniem na dotację celową dla Agencji Rezerw Materiałowych na realizację zadań związanych z rezerwami strategicznymi)¹⁷, przeniesienia wydatków z części 37¹⁸ oraz przeniesień pomiędzy częścią 15/01 a częściami odpowiadającymi obszarom apelacji (od 15/02 do 15/12).

Minister Sprawiedliwości dokonał czterokrotnie (w listopadzie i grudniu 2015 r.) blokady planowanych wydatków budżetowych na łączną kwotę 126.377,9 tys. zł¹⁹. Wynikało to głównie z mniejszych niż planowano²⁰ wydatków na bezpłatną pomoc prawną udzielaną z urzędu, niepełnego wykonania wydatków na wypłaty świadczeń pieniężnych dla sędziów będących w stanie spoczynku (w związku z przejściem w stan spoczynku mniejszej liczby uprawnionych sędziów) oraz uposażeń rodzinnych, a także niepełnej realizacji wydatków na odszkodowania wypłacane przez Skarb Państwa na rzecz osób fizycznych (z uwagi na odwołania od wyroków oraz zasądzanie przez sądy niższych kwot odszkodowań - różniących się od kwot wnioskowanych).

(dowód: akta kontroli str. 208-264, 656-657, 661-664)

Zrealizowane w części 15/00 wydatki wyniosły 6.556.218,4 tys. zł, tj. 99,6% planu po zmianach. W porównaniu do 2014 r. były one wyższe o 165.221,6 tys. zł, tj. o 2,6%. Najwyższe wydatki wystąpiły w dziale 755 - Wymiar sprawiedliwości (stanowiły 95,3% wydatków ogółem w części) i wyniosły 6.249.933,5 tys. zł, tj. 99,7% planu po zmianach. Dotyczyły one przede wszystkim wynagrodzeń wraz z pochodnymi od wynagrodzeń²¹ (4.007.952,7 tys. zł, tj. 64,1% wydatków działu), zakupów materiałów i usług²² (820.955,1 tys. zł, tj. 13,1% wydatków działu), wydatków związanych z postępowaniami sądowymi²³ (437.544,4 tys. zł, tj. 7,0% wydatków działu) oraz wydatków majątkowych²⁴ (360.541,5 tys. zł, tj. 5,8% wydatków działu).

Według grup ekonomicznych, w strukturze zrealizowanych wydatków w części 15/00 największy udział miały wydatki bieżące jednostek budżetowych (87,8%), świadczenia na rzecz osób fizycznych (6,7%) i wydatki majątkowe (5,5%).

Z analizy danych wykazanych w łącznym rocznym sprawozdaniu Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa w części 15/00 w 2015 r. wynika, iż nie zostały przekroczone planowane wydatki, w tym wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń – poza przypadkiem przekroczenia planu wydatków majątkowych na inwestycje opisanym w części niniejszego wystąpienia dotyczącej realizacji wydatków majątkowych.

(dowód: akta kontroli str. 281-327)

Wydatki bieżące jednostek budżetowych w części 15/00 wyniosły 5.757.600,2 tys. zł, tj. 99,7% planu po zmianach i były wyższe od wykonania w 2014 r. o 166.639,5 tys. zł, tj. o 3,0%. Powody ich wzrostu przedstawiono przy opisie wzrostu przeciętnego wynagrodzenia. Dominującą pozycję w tej grupie wydatków (w kwocie 4.050.577,2 tys. zł,

¹⁵ W tym 1.589,1 tys. zł stanowi kwota objęta blokadą.

¹⁶ W wyniku której zmniejszono wydatki w części 15/01 o kwotę 59.040,0 tys. zł.

¹⁷ Zmniejszenie wydatków w części 15/01 o kwotę 55.647,7 tys. zł.

¹⁸ W wyniku którego zwiększono wydatki w części 15/01 o kwotę 100,5 tys. zł z przeznaczeniem na realizację w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014 projektu pn. *Wzmocnienie pozycji pokrzywdzonych przestępstwem i wsparcie świadków w postępowaniu karnym*.

¹⁹ W tym 92,0% zablokowanych planowanych wydatków budżetowych, tj. kwota 116.276,7 tys. zł dotyczyła blokad w części 15/01.

²⁰ W związku z wejściem w życie od dnia 1 lipca 2015 r. ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 ze zm.) rozszerzającej pomoc prawną udzielaną z urzędu.

²¹ Wydatki ewidencjonowane w §§ 401-404 i 411-412.

²² Wydatki ewidencjonowane w §§ 421-430 i 434-440.

²³ Wydatki ewidencjonowane w § 4610 – Koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego.

²⁴ Wydatki ewidencjonowane w §§ 605 i 606.

tj. 70,4%) stanowiły wynagrodzenia wraz z pochodnymi od wynagrodzeń oraz zakupy towarów i usług²⁵ (826.717,4 tys. zł, tj. 14,4%).

Przeciętne zatrudnienie w 2015 r. w części 15/00 wyniosło 50.842 osoby (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) i w porównaniu do 2014 r. było wyższe o 182 osoby. Największe różnice wystąpiły w grupie:

- asystentów sędziów, gdzie przeciętne zatrudnienie w 2015 r., w stosunku do roku poprzedniego, wzrosło o 116 osób,
- sędziów, gdzie przeciętne zatrudnienie w 2015 r., w stosunku do roku poprzedniego, wzrosło o 68 osób.

Wynikało to głównie z przekazania prezesom i dyrektorom sądów apelacyjnych kompetencji do przekształcania zwalnianych etatów urzędników sądowych w etaty asystentów sędziów²⁶ oraz z procedur naboru na wolne stanowiska w poszczególnych grupach zatrudnienia²⁷.

Wydatki na wynagrodzenia²⁸ wyniosły 3.643.382,2 tys. zł (99,9% planu po zmianach) i w porównaniu do 2014 r. wzrosły o 91.387,6 tys. zł (tj. o 2,6%). Przeciętne wynagrodzenie w 2015 r. wynosiło 5.972 zł i w porównaniu z przeciętnym wynagrodzeniem w 2014 r. było wyższe o 129 zł (tj. 2,2%). Wynikało to głównie ze wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w grupie referendarzy sądowych (wzrost o 5%) oraz sędziów (wzrost o 3,7%) w związku z podwyższeniem wynagrodzeń zasadniczych sędziów, które zostały wyliczone w oparciu o wysokość przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2014 r. określoną w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego²⁹ (i które wpływają również na wynagrodzenia zasadnicze referendarzy sądowych³⁰), uzyskiwaniem kolejnych stawek wynagrodzenia zasadniczego przez sędziów oraz obligatoryjnymi zmianami stawek awansowych referendarzy sądowych.

Zrealizowane w 2015 r. w części 15/00 wydatki na wynagrodzenia bezosobowe³¹ wyniosły 221.060,8 tys. zł³², co stanowiło 99,6% planu po zmianach. Wysokość wynagrodzeń bezosobowych w 2015 r. była wyższa o 10.297,2 tys. zł (tj. o 4,9%) od wydatków na wynagrodzenia bezosobowe w 2014 r. Wynikało to głównie ze wzrostu wynagrodzeń bezosobowych związanych z prowadzeniem postępowań sądowych, w tym głównie wydatków na wynagrodzenia wypłacane biegłym oraz tłumaczom przysięgłym.

(dowód: akta kontroli str. 265-327, 657-660, 666-689, 692-694, 714 i 729-730)

Świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 15/00 wyniosły 438.076,7 tys. zł, tj. 99,3% planu po zmianach i w porównaniu do 2014 r. były wyższe o 5,9 %, tj. o 24.244,2 tys. zł. Wyższa niż w 2014 r. realizacja wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych wynikała głównie z tytułu podwyższenia kwoty bazowej przeciętnego wynagrodzenia, a tym samym wzrostu uposażeń sędziów w związku z waloryzacją ich wynagrodzeń oraz większej liczby osób pobierających uposażenia (o 140 osób). Najwyższe wydatki poniesiono na świadczenia społeczne³³ w kwocie 254.994,8 tys. zł, z tego na uposażenia sędziów w stanie spoczynku (207.769,7 tys. zł, dla 2.051 osób) oraz uposażenia rodzinne (47.225,1 tys. zł, dla 579 osób).

(dowód: akta kontroli str. 281-284, 286-289, 690-691, 694-698)

²⁵ §§ 421-430, 434-440.

²⁶ Zalecenia i wytyczne Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 2013 r. i z dnia 7 lutego 2014 r.

²⁷ Obsadzenie w 2015 r. stanowisk, na które nabór rozpoczął się w 2014 r.

²⁸ Według danych wykazanych w sprawozdaniu Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach za IV kwartał 2015 r.

²⁹ Na podstawie art. 91 § 1c Pusp w związku z komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 sierpnia 2014 r. (M.P. poz. 682). Zmianie uległa podstawa ustalania wynagrodzenia zasadniczego sędziów – wzrost o 3,53% w stosunku do kwoty bazowej w 2014 r.

³⁰ Wynagrodzenia zasadnicze referendarzy sądowych są relacjonowane do wynagrodzeń zasadniczych sędziów.

³¹ W 2015 r. części 15/00 nie były ponoszone wydatki w § 4090 (honoraria).

³² W tym 206.073,8 tys. zł stanowiły wydatki nielimitowane związane z prowadzonymi postępowaniami sądowymi.

³³ W rozdziale 75312 - Uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne, § 3110 - Świadczenia społeczne.

Wydatki majątkowe w części 15/00 zrealizowano w wysokości 360.541,5 tys. zł, tj. 99,3% planu po zmianach i były one niższe od wykonania w 2014 r. o 25.662,2 tys. zł, tj. o 6,6% (całość wydatków w dziale 755 *Wymiar sprawiedliwości*, rozdziale 75502 *Jednostki sądownictwa powszechnego*). Na inwestycje wydatkowano łącznie 212.451,6 tys. zł, tj. 100,1% planu po zmianach. Wydatki poniesiono głównie na realizację 28 zadań inwestycyjnych, polegających m.in. na budowie i modernizacji siedzib sądów. Zadania te zostały ujęte w planie wydatków na 2015 r. i zostały zrealizowane w kwotach w nim określonych (po zmianach)³⁴. W wyniku zakończenia w 2015 r. sześciu ww. inwestycji uzyskano przyrost 31.811 m² powierzchni oraz zmodernizowano 9.014 m² powierzchni istniejącej bazy lokalowej jednostek sądownictwa. Pozostałe 22 zadania inwestycyjne planowane są do zakończenia w/i po 2016 r. Wydatki na zakupy inwestycyjne zrealizowano w kwocie 148.089,9 tys. zł³⁵ (98,1% planu po zmianach), głównie na zakupy informatyczne (72.567,0 tys. zł), zakupy nieruchomości (29.494,0 tys. zł) oraz zakupy urządzeń i systemów zabezpieczająco-ochronnych (10.322 tys. zł).

Plan wydatków majątkowych na inwestycje (w § 6050) w części 15/00 został przekroczony o 137,9 tys. zł. Wpływ na to miało przekroczenie planu wydatków majątkowych w apelacji poznańskiej przy realizacji inwestycji dotyczącej przebudowy budynku dla Sądu Rejonowego w Żarach. Przekroczenie planu spowodowane było błędem rachunkowym pracownika Oddziału Finansowego Sądu Okręgowego w Zielonej Górze popełnionym w grudniu 2015 r. przy określaniu planowanej wysokości realizacji wydatków do końca 2015 r. Dyrektor SO w Zielonej Górze skierował do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych zawiadomienie o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych.

(dowód: akta kontroli str. 281, 283-284, 287-289, 450-507, 714-715, 730-731)

Zobowiązania w części 15/00 budżetu państwa na koniec 2015 r. wyniosły 352.764,5 tys. zł i były wyższe o 2,3% niż kwota zobowiązań na koniec 2014 r. (344.799,2 tys. zł). Główną pozycję (295.911,5 tys. zł, tj. 83,9% ogółu zobowiązań) stanowiły zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego i pochodnych od wynagrodzeń oraz z tytułu kosztów postępowania sądowego (19.609,2 tys. zł, tj. 5,6% ogółu zobowiązań). Zobowiązania wymagalne na koniec 2015 r. wyniosły 2.220,6 tys. zł i były wyższe o 8% niż kwota zobowiązań wymagalnych na koniec 2014 r. (2.056,7 tys. zł)³⁶. Wynikały one głównie (w 48% - 1.065,8 tys. zł) z zasądzonych przez sądy odszkodowań na rzecz osób fizycznych, które stają się wymagalne w dacie uprawomocnienia się wyroków (§ 4590), w 36,6% (812,3 tys. zł) z tytułu kosztów postępowania sądowego (§ 4610) oraz w 12,5% (276,7 tys. zł) z wynagrodzeń bezosobowych związanych z postępowaniami sądowymi (§ 4170 – głównie wynagrodzenia biegłych i tłumaczy przysięgłych). Wpływ na wystąpienie na koniec 2015 r. zobowiązań wymagalnych miała głównie procedura regulująca wypłatę przez sądy odszkodowań osobom uprawnionym³⁷, brak oświadczeń podatkowych wnioskodawców i informacji o sposobie odbioru kwot należnych oraz nie zgłaszanie się osób uprawnionych do odbioru odszkodowania (w zakresie § 4590), a także uprawomocnienie się postanowień sądu oraz wpłynięcie do księgowości postanowień o wypłacie w terminie uniemożliwiającym wypłatę jeszcze w 2015 r. (w zakresie §§ 4610 i 4170).

(dowód: akta kontroli str. 287-330, 713-714, 716-728)

³⁴ Poza jednym przypadkiem w apelacji poznańskiej – zadanie dotyczące przebudowy budynku SR w Żarach.

³⁵ W tym 989,9 tys. zł wydatki majątkowe na współfinansowanie projektu realizowanego w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014 pn. *Poprawa zdolności administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych*.

³⁶ Zobowiązania wymagalne wystąpiły na koniec 2015 r. w czterech apelacjach, tj.: w apelacji poznańskiej (1.031,1 tys. zł – 46,4% ogółu zobowiązań wymagalnych w części 15/00), warszawskiej (755,6 tys. zł – 34% ogółu zobowiązań wymagalnych), białostockiej (361,6 tys. zł – 16,3% ogółu zobowiązań wymagalnych) i lubelskiej (72,3 tys. zł – 3,3% ogółu zobowiązań wymagalnych).

³⁷ Obieg dokumentów i terminy wynikające z obowiązujących uregulowań, tj. ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.), ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 259), a także od 8 lipca 2015 r. (do końca 2015 r.) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 925). Dotyczyło to wyroków będących podstawą do wypłaty odszkodowania, które uprawomocniły się w miesiącu grudniu 2015 r.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej planowania i realizacji wydatków budżetowych nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2015 r. nie planowano w części 15/00 wydatków z budżetu środków europejskich. W trakcie roku Minister Finansów zwiększył plan wydatków w tym zakresie o kwotę 7.045,3 tys. zł, poprzez przeniesienie wydatków z części 37 – *Sprawiedliwość*, w celu zapewnienia środków na realizację trzech projektów w ramach Programu Operacyjnego pn. *Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości/Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości* (finansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014), tj. projektu:

- *Wzmocnienie pozycji pokrzywdzonych przestępstwem i wsparcie świadków w postępowaniu karnym* (569,5 tys. zł),
- *Poprawa zdolności administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych* (6.082,2 tys. zł),
- *Informatyczne centra archiwalne dla sądów powszechnych – system zarządzania aktami sądowymi* (393,6 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 210-231)

W części 15/01 Minister Sprawiedliwości (dysponent części) nie dokonywał wydatków z budżetu środków europejskich.

Wydatki budżetu środków europejskich w części 15/00 w 2015 r. wyniosły 6.481,6 tys. zł, tj. 92% planu po zmianach. Wydatki zostały poniesione w sześciu apelacjach na sfinansowanie trzech ww. projektów w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego³⁸.

(dowód: akta kontroli str. 331-371, 699-712, 838-860)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej realizacji wydatków budżetu środków europejskich nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Realizacja rzeczowych efektów działalności i działania dysponenta części budżetu państwa podejmowane w ramach nadzoru i kontroli

Opis stanu
faktycznego

W budżecie części 15/00 w układzie zadaniowym w 2015 r. zostało ujętych 27 działań zgrupowanych w dziewięciu podzadaniach, trzech zadaniach w ramach dwóch funkcji.

Największe wydatki poniesiono na zadanie 18.1. *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe* realizowane w ramach funkcji 18. *Sprawiedliwość*, na realizację którego w 2015 r. wydatkowano łącznie 5.593.122,9 tys. zł (z tego 5.592.691,1 tys. zł z budżetu państwa i 431,8 tys. zł z budżetu środków europejskich), co stanowiło 99,8% planu po zmianach i 85,2% ogółu wydatków zrealizowanych w części 15/00 w 2015 r. W porównaniu do 2014 r. wydatki na realizację tego zadania były niższe o 565.170,2 tys. zł, tj. o 9,2%³⁹. Celem tego zadania było zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu. Do pomiaru stopnia jego realizacji przyjęto miernik pn. *wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem)*⁴⁰, który w 2015 r. wyniósł 99,6% (w 2014 r. - 101,4%), przy planowanym 98,7%. Wpływ na wyższą od planowanej realizację wielkości miernika miał głównie wzrost w stosunku do roku 2014 o 1,7% liczby spraw załatwionych. Niższa niż w 2014 r. realizacja wielkości miernika spowodowana była

³⁸ W apelacji: warszawskiej, gdańskiej, poznańskiej, wrocławskiej, rzeszowskiej i lubelskiej – z tym, że wydatki na projekt pn. *Wzmocnienie pozycji pokrzywdzonych przestępstwem i wsparcie świadków w postępowaniu karnym* zostały poniesione we wszystkich ww. sześciu apelacjach, natomiast wydatki na dwa pozostałe projekty były poniesione w apelacji wrocławskiej (projekty te były realizowane przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu).

³⁹ Wydatki są nieporównywalne z uwagi na zmianę katalogu budżetu zadaniowego w części 15/00 w 2015 r. W 2014 r. w funkcji 18 wyodrębnione było tylko zadanie 18.1., a w 2015 r. są dwa zadania 18.1. i 18.6, na które rozkładają się wydatki.

⁴⁰ Tj. stosunek liczby wszystkich spraw załatwionych w danym okresie sprawozdawczym do liczby wszystkich spraw, które wpłynęły w danym okresie.

wzrostem w 2015 r. o 3,5% liczby spraw, które wpłynęły do sądów powszechnych (w 2015 r. – 15.156,1 tys. spraw, w 2014 r. – 14.649,5 tys. spraw).

Realizując ww. zadanie w 2015 r. załatwionych zostało przez sądy powszechne ogółem 15.101,5 tys. spraw, tj. o 252,5 tys. spraw więcej niż w 2014 r. (o 1,7%). Osiągnięcie wartości *wskaźnika opanowania wpływu spraw (ogółem)* w 2015 r. na poziomie 99,6% (tj. blisko 100%) wskazuje na nieznaczne zwiększenie się (o 2,4%) pozostałości⁴¹ (liczby spraw niezadowolonych)⁴². Z przeprowadzonej analizy wynika, że w stosunku do 2014 r. wzrósł odsetek spraw rozpatrywanych przez sądy I instancji, w których czas trwania postępowania przekracza 12 miesięcy (z 5,4 w 2014 r. do 5,8 w 2015 r.), poprawie uległ średni czas trwania (dotychczas: sprawność) postępowań sądowych według głównych kategorii spraw w I instancji – z 4,6 miesiąca w 2014 r. do 4,2 miesiąca w 2015 r. oraz na niezmienionym poziomie (1,8 miesiąca) pozostał średni czas rozpatrywania spraw (ogółem)⁴³.

(dowód: akta kontroli, str. 372-389, 771, 777-783, 832-837)

W ramach wynikającego z art. 175 ust. 1 pkt 4 ustawy o finansach publicznych obowiązku nadzoru i kontroli skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów, dysponent części 15/00 w 2015 r. monitorował realizację planów wydatków w układzie zadaniowym na podstawie kwartalnych informacji w tym zakresie przedstawianych przez dyrektorów sądów apelacyjnych, sporządzających informacje zbiorcze za poszczególne apelacje⁴⁴. Informacje te, dla zachowania porównywalności oraz zapewnienia integralności danych w całym roku budżetowym, sporządzane były według szablonu formularza sprawozdawczego Rb-BZ1. Powyższe informacje obejmują zarówno część wydatkową, jak i efektywnościową budżetu zadaniowego, z tym że część wydatkowa opracowywana jest bez wyjątków w cyklu kwartalnym, natomiast wartości mierników monitorowane są (w zależności od rodzaju miernika) w cyklu kwartalnym, półrocznym lub rocznym. W 2015 r. nie były przeprowadzane kontrole dysponentów podległych, których przedmiotem byłaby problematyka efektywności i skuteczności realizacji planów finansowych w układzie zadaniowym.

Monitorowanie wartości mierników badanych sześciu pozycji budżetu w układzie zadaniowym⁴⁵ prowadzone było na podstawie rzetelnych źródeł danych wynikających przede wszystkim z danych zawartych w systemie statystycznym resortu sprawiedliwości⁴⁶, danych kadrowych z sądów oraz z informacji odnośnie stopnia realizacji inwestycji. Dane dotyczące wartości mierników są monitorowane oraz gromadzone we właściwych komórkach organizacyjnych MS. W 2015 r. w części 15/00 w odniesieniu do badanych pozycji dokonane zmiany w planie wydatków nie spowodowały zmiany wartości mierników, bowiem nie miały na nie bezpośredniego wpływu (zarówno ze względu na charakterystykę przedmiotowych mierników, jak i relatywnie niewielkie zmiany w wysokości planu).

(dowód: akta kontroli, str. 379-381, 737-820)

Realizując określony w art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych obowiązek nadzoru i kontroli nad realizacją budżetu części 15/00 przez podległe jednostki, dysponent części dokonywał kwartalnych analiz i ocen przebiegu realizacji dochodów i wydatków budżetowych, a także dotyczących należności sądowych i zaległości budżetowych, zobowiązań (w tym wymagalnych) oraz zatrudnienia. Ich wyniki były wykorzystywane m.in. przy podejmowaniu

⁴¹ Pozostałości na koniec 2015 r. wynosiły 2.299,5 tys. spraw, tj. o 54,7 tys. spraw więcej niż na koniec 2014 r. (o 2,4%).

⁴² Biorąc pod uwagę wartości *wskaźnika opanowania wpływu spraw (ogółem)* w 2015 r. w poszczególnych apelacjach, to tylko w dwóch apelacjach przekroczył on 100%, tj. w katowickiej (100,74%) i szczecińskiej (100,22%). W pozostałych dziewięciu apelacjach kształtuje się on na poziomie od 96,87 (w apelacji rzeszowskiej) do 99,83 (w apelacji warszawskiej). Porównanie apelacji zostało dokonane na podstawie danych z wyłączeniem VI Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego Lublin-Zachód (e-Sąd).

⁴³ Liczony jako wskaźnik pozostałości, tj. stosunek liczby spraw niezadowolonych i liczby spraw wpływających średnio w ciągu jednego miesiąca.

⁴⁴ Zadania w tym zakresie wykonuje Departament Budżetu i Efektywności Finansowej w MS.

⁴⁵ Działania: 18.1.1.1 Sprawy karne, 18.1.2.3 Sprawy gospodarcze, 18.1.2.4 Sprawy cywilne, 18.1.3.1 Wykonywanie orzeczeń sądu przez kuratorską służbę sądową, 18.1.5.3 Zarządzanie zasobami kadrowymi i 18.1.5.4 Działalność inwestycyjna.

⁴⁶ Na podstawie sprawozdań statystycznych przekazywanych przez sądy.

decyzji o zmianach w planie finansowym. W ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzono kontrole w ośmiu jednostkach sądownictwa powszechnego (tj. w jednym sądzie okręgowym i siedmiu sądach rejonowych). Kontrole te m.in. dotyczyły prawidłowości prowadzenia gospodarki finansowej przez te jednostki, w tym m.in. wykonania planu dochodów i windykacji należności, realizacji planu wydatków budżetowych – w tym przyznawania i wypłaty wynagrodzeń. Z przeprowadzonych ww. kontroli formułowane były odpowiednie wnioski i zalecenia pokontrolne, a w wyniku czterech kontroli zostały złożone do właściwego Rzecznika dyscypliny finansów publicznych odpowiednie zawiadomienia o ujawnionych okolicznościach wskazujących na naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Przeprowadzono również 25 wizytacji inwestycji realizowanych przez podległych dysponentów. W jednym przypadku zostały stwierdzone nieprawidłowości w prowadzeniu zadania inwestycyjnego i dysponent podjął działania w celu ich usunięcia.

(dowód: akta kontroli str. 390-449, 508-515, 657, 664-666)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w powyższym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Sprawozdania

Opis stanu
faktycznego

W przyjętej koncepcji systemu kontroli zarządczej ustanowiono adekwatne mechanizmy kontroli zapobiegające ryzykom zidentyfikowanym w obszarze sporządzania sprawozdań. Wykonywanie obowiązków związanych z kontrolą formalno-rachunkową zostało, w formie pisemnych zakresów czynności powierzone poszczególnym osobom zajmującym określone stanowiska pracy we właściwej komórce organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości. W ramach części 15/00 nie ustalono formalnych (pisemnych) procedur kontroli prawidłowości sporządzania sprawozdań budżetowych przez podległych dysponentów, ale nie miało to wpływu na prawidłowość sporządzania sprawozdań. W wyniku analizy działań faktycznie podejmowanych w okresie objętym kontrolą przez pracowników Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie kontroli sprawozdań przesyłanych przez dyrektorów sądów apelacyjnych stwierdzono, że działania te były wystarczające, aby na akceptowalnym poziomie ograniczyć ryzyko, że dane wykazane w tych sprawozdaniach będą nieprawidłowe.

(dowód: akta kontroli str. 546 – 581)

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzenia łącznych, rocznych sprawozdań budżetowych za rok 2015 przez dysponenta części 15/00 – Sądy powszechne:

- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich (Rb-28 UE),
- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1),

a także sprawozdania z operacji finansowych za IV kwartał 2015 r. o stanie:

- należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N),
- zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Dysponent części 15/00 sporządził ww. sprawozdania na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach podległych dysponentów, które otrzymał w terminach określonych w obowiązujących przepisach⁴⁷. Również terminowo i w obowiązujących formach

⁴⁷ Określonych w rozporządzeniach Ministra Finansów: z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1773), z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. Nr 298, poz. 1766) oraz z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. poz. 119 ze zm.).

(elektronicznej i/lub papierowej) przekazywał łączne sprawozdania budżetowe do Ministra Finansów i Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

(dowód: akta kontroli str. 569 – 579; 580 – 646; 647 - 655)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki dotyczącej sprawozdań nie stwierdzono nieprawidłowości.

V. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w realizacji budżetu w części 15/00 – Sądy powszechne w 2015 r.⁴⁸ Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁹, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Warszawa, dnia 22 kwietnia 2016 r.

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli
Krzysztof Kwiatkowski

⁴⁸ W działalności kontrolowanej jednostki.

⁴⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.